

Justyna Kobylarczyk*

WATER VILLAS W ALMERE – NOWA ARCHITEKTURA – ZASADY Z PRZESZŁOŚCI

WATER VILLAS IN ALMERE – NEW ARCHITECTURE – PRINCIPLES FROM THE PAST

Tematem rozważań jest współczesny zespół mieszkaniowy Water Villas w Almere jako przykład architektury silnie zintegrowanej z krajobrazem, powstałej w wyniku partycypacji społecznej. Wille realizują poniekąd założenia głoszone jeszcze przez Witruwiusza. Cechuje je: trwałość, użyteczność oraz estetyka. Tym samym odpowiadają nam na pytania: Czy dziś teorie architektury są potrzebne? Jakie są najpilniejsze potrzeby coraz bardziej świadomych użytkowników współczesnych realizacji?

Słowa kluczowe: czytelność, harmonia, integracja z otoczeniem, partycypacja społeczna, proporcje

The presentation is focused on a modern residential complex of Water Villas in Almere as an illustration of architecture strongly integrated with the landscape, created as a result of participation of the community. The principles underlying the idea of the villas can be traced as far back as Vitruvius. Their characteristics are durability, usefulness and aesthetics. In this aspect they answer the questions: Do we need theories of architecture today? What are the most urgent needs of the users, more and more conscious, of current architectural projects?

Keywords: clarity, harmony, integration with surroundings, community participation, proportions

Słowo wstępne

Dzieła architektoniczne z przeszłości opowiadają nam o życiu człowieka, historii i kulturze miejsca, w którym przyszło mu żyć. Dlaczego tak uważnie słuchamy tych opowieści?

Czy podziwiamy je i próbujemy odnieść je do czasów nam współczesnych?

Taki stosunek możemy mieć także do dzieła Witruwiusza i jego cennych wskazówek, które nawet i dziś możemy uważać za aktualne i pomocne.

1. Współczesna architektura mieszkaniowa wobec teorii Witruwiusza

Od zawsze największym pragnieniem architekta było tworzenie dzieł ponadczasowych, podziwianych i uznanych nie tylko przez grono architektów i artystów, ale przede wszystkim przez ich użytkowników, którzy coraz częściej stają się współtwórcami wielu koncepcji. Dziś reguły nadal powinny zajmować istotne miejsce w kolejnych etapach projektowania. Nie powinny jednak przyćmić wymagań ludzi, dla których

* Kobylarczyk Justyna, dr inż. arch., Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, Instytut Projektowania Urbanistycznego.

1. Nowoczesna zabudowa mieszkaniowa water villa's w Almere (Holandia) / Modern residential development of water villas in Almere (Holland) 2. Prywatna przestrzeń / Private area 3. Obiekty o stałych modułach / Objects of constant modules 4. Tarasy na dachach jako jeden ze sposobów integracji architektury z otoczeniem / 4. Terraces on roofs as a way of integrating architecture with surroundings

ważniejsze mogą okazać się ich własne potrzeby. Do głosu dochodzi także odpowiedzialność za stan środowiska naturalnego.

Zespół mieszkaniowy Water Villas w Almere zrealizowany został w oparciu o szeroko pojętą partycypację społeczną w procesie projektowania i użytkowania jednostki mieszkaniowej silnie zintegrowanej z otaczającym ją krajobrazem.

Wille nad wodą realizują szereg założeń Witruwiusza rozpatrywanych we współczesnym kontekście. Cechuje je harmonia z otoczeniem, a także uporządkowanie, o którym pisał wielki teoretyk.

Założenie składa się z 48 jednostek bazujących na stałych modułach o wymiarach: 6 m szerokości, 10 m głębokości, 3 m wysokości. Wprowadzenie modułu dało możliwość rozbudowy domów w zależności od indywidualnych potrzeb właścicieli. Wzmocniło także wrażenie zgodnych proporcji, stałych wielkości, uporządkowania, tak ważnego dla realizacji potrzeby identyfikacji z otoczeniem, również akceptacji zamieszkiwanego obszaru.

Sama idea zgodnych proporcji jest zupełnie niezależna od wartości historycznych (...), natomiast ich styl, skala i zakres muszą być rozpatrywane w kontekście miejsca. Formy architektoniczne nie powinny zaskakiwać wysokością, przeskalowaniem i zachwianiem proporcji. Tendencje te powodują niekorzystne zamknięcia organizowanej przestrzeni i wprowadzają niepożądaną zamęt. W połączeniu ze słabymi rozwiązaniami funkcjonalnymi i niskim poziomem estetycznym przestrzeń drastycznie traci pozytywne wrażenia wizualne i swą klarowność [1].

Wille cechuje także eurythmia – urok – związany z elementem witruwiańskiej triady – *venustus* – piękno. Dzieje się to przede wszystkim za sprawą spełnienia warunków wysokiej jakości środowiska mieszkaniowego. Jego czytelności i harmonii. Geometryczne bryły domów wkomponowane zostały w naturalne elementy otoczenia. Architektura współlistnieje z wodą i w różny sposób kształtowaną zielenią. Otwiera się

na nieskażone środowisko pełne magii i powabu. Sama forma jednostek mieszkaniowych jest kubiczna, prosta. Masywne bryły przeszklonych prostopadłościaków dają wrażenie wili pływających, otoczonych bajeczną roślinnością.

Taka architektura działa na wiele zmysłów człowieka – jego wzrok, słuch, zapach, a nawet dotyk.

Należy pamiętać, że nie ma reguł, które określałyby, co jest piękne. Jeśli nie ulegamy modom, snobizmem, jeśli chcemy sami decydować o pięknie danego zjawiska, wówczas sami orzekamy, czy jest ono piękne, czy nie [Kuczyńska 1977] [2].

Realizacja powstała w oparciu o zasady projektowania zrównoważonego. Prosta, ekonomiczna forma jednostek mieszkaniowych wykorzystująca tradycyjne materiały budowlane wtopiona została w naturalne środowisko. Silnie uwidoczniła została integracja z krajobrazem i jego poszanowanie.

Ekonomia rozwiązań, ograniczenia w zakresie komunikacji, a także odpowiedni sposób użytkowania budowli pozwoliły spełnić wymagania *distributio*. Mniej ekonomia dotyczy kompozycji niż oszczędności rozwiązań.

Wielki Teoretyk zwrócił także uwagę na odpowiednie kształtowanie architektury, na jej kompozycję.

Ma ona znaczenie koordynujące, za jej sprawą kształtuje się sprzeczność i harmonia. Dobrze skomponowana forma ma nieprzemijającą wartość. *Plan raz ustalony trwa całe wieki* [3]. Użycie modułu, prostopadłościaku jako zwielokrotnionej formy nadaje założeniu nieskomplikowany, ale zarazem ciekawy wydzźwięk. Proste kąty kontrastują z płożąca zielenią, której cienie odbijają się w lustrze wody. Czytelne założenie – geometryczna forma, zieleń, woda, tworzą funkcjonalną, dobrze skomponowaną przestrzeń. Wyzwaniem dla UN Studio (autor zespołu mieszkaniowego) było zestawienie geometrii brył z naturalnym środowiskiem tak by kompozycja całego założenia tworzyła harmonijną całość z naturalnym otoczeniem.

Głęboko w pamięci mamy witruwiańską triadę: *firmitas, utilitas, venustas*, czyli – trwałość, celowość, piękno – cechy konieczne dla architektury

Pływające wille są przykładem architektury trwałej. Trwałej na tyle by móc w nich żyć nie bojąc się o zagrożone bezpieczeństwo. Mają także charakter użytkowy. Służą człowiekowi jako miejsce do mieszkania. Architektura ma zachwycać, ale powinna być także funkcjonalna. Ciekawy podział przestrzeni i formy oparty na stałych wielkościach dzieli ją w sposób najbardziej komfortowy dla jej użytkowników, którzy indywidualnie mogą dokonywać podziału wnętrza i formy, a także w odpowiedni sposób ją zwielokrotniać. Wille są dostępne dla każdego niezależnie od wieku i stanu zdrowia. Każdy ma prawo w nich mieszkać i z nich korzystać.

Wydaje się słuszne stwierdzenie, że *architekt zdaje sobie sprawę, że właściwie jednym i zawsze chętnym do pomocy w rozwiązywaniu trudnych problemów funkcjonalnych partnerem, pozostaje użytkownik* [4].

Ostatnim elementem witruwiańskiej triady jest *venustas* – piękno, o którym była mowa wcześniej. Piękno jest nieprzemijalne i trudne w ocenie. Jak pisze Z. Tołłoczko w *dziedzinie wartości estetycznej nie istnieje postęp, taki jak w dziedzinie techniki czy nauki. Dzieła dzisiejsze i dzieła sprzed dwu czy trzech tysięcy lat w wymiarach estetycznych mogą niekiedy być sobie równe* [5].

2. Czy dziś teorie architektury są potrzebne?

Dzisiaj opieramy się na pewnych zasadach również i tych podyktowanych przez Witruwiusza. Są one wciąż aktualne i ważne, ale wymagają ciągłego doskonalenia. Powinny być dostosowywane do współczesnych kanonów, założeń i potrzeb. Tak by mogły realizować współczesne wymagania coraz

bardziej świadomych swoich potrzeb użytkowników. Do tego potrzebna jest także intuicja, doświadczenie i chęć sprostania wyzwaniom, coraz trudniejszym i coraz większym. Niekiedy nie wystarczy sięgnąć po zarysowane niegdyś zasady „dobrego projektowania”. Intuicja poszukiwań tej najwspanialszej formy architektonicznej wzmocniona jest często i coraz częściej rozmowami z przyszłymi jej użytkownikami. To właśnie ich należy dopuścić do głosu, bo dla nich architekt ma za zadanie tworzyć, komponować i projektować. Dlatego tak ważna wydaje się także etyka zawodu architekta, który obarczony jest wieloma zagadnieniami związanymi z odpowiedzialnością. Odpowiedzialnością za bezpieczeństwo kreowanej przestrzeni i formy; odpowiedzialnością za coraz bardziej degradowane środowisko, ekonomię budowania i zużycia naturalnych elementów, a także zasobów otoczenia. Dotyczy to także sposobu użytkowania powstałej architektury. Konieczna jest więc praca nad teorią powstawania architektury tej docenianej, pięknej, bezpiecznej i funkcjonalnej. Świeże spojrzenie wzbo-gacone nowymi technologiami i możliwościami być może jest w stanie przybliżyć nas do doskonałej architektury dla każdego człowieka. Niezależnie od jego pozycji społecznej, wieku, przekonań i kondycji psychofizycznej.

Zasady Witruwiusza potęgują te odczucia, mobilizują do dalszych przemyśleń, dyskusji i analiz. Nadal są zakorzenione głęboko w sercu i sumieniu każdego twórcy, projektanta i architekta.

***Architektura jest wszechobecna, towarzyszy nam odkąd istniejemy, żyjemy z nią i w niej, w niej się rodzimy i umieramy, jest naszym otoczeniem, bliższym i dalszym. Żyjemy w jej wnętrzu będąc w środku (budynku) i jej zewnątrz (poza budynkiem, ale i w jego orbicie)* [6], dlatego każdy z nas powinien nosić w sobie chęć odkrywania jej wszystkich tajemnic.**

PRZYPISY

- [1] J. Kobylarczyk, *Jakość środowiska mieszkaniowego w strefie centralnej wybranych miast województwa podkarpackiego*, Politechnika Krakowska, Kraków 2007, s. 52.
- [2] S. Gzell, *Fenomen małomiejskości*, Akapit-DTP, Warszawa 1996, s. 15.
- [3] T. Tołwiński, *Typowe układy miast. Urbanistyka*, Ministerstwo Odbudowy, Warszawa 1974, s. 28.
- [4] M. Janowski, *Człowiek jako współtwórca architektury: Od buntu mas do indywidualnej ekspresji*, [w:] *Zachowanie, Środowisko, Architektura (2), Forma i przestrzeń w świadomości użytkowników i projektantów*, Stowarzyszenie Psychologia i Architektura, Poznań 2003, s. 20
- [5] Z. Tołłoczko, *Wybrane problemy współczesnej estetyki architektonicznej*, Politechnika Krakowska, Kraków 1995, s. 38.

BIBLIOGRAFIA

- Bańka A., *Spoleczna psychologia środowiskowa*, wyd. Naukowe Scholar, 2002.
- Baranowski A., *Projektowanie zrównoważone w architekturze*
- Gzell S., *Fenomen małomiejskości*, Akapit-DTP, Warszawa 1996.
- Gyurkovich J., *Architektura mieszkaniowa – ekonomika i jakość życia*, Kraków.
- Janowski M., *Człowiek jako współtwórca architektury: Od buntu mas do indywidualnej ekspresji*, Poznań 2003.
- Kobylarczyk J., *Jakość środowiska mieszkaniowego w strefie centralnej wybranych miast województwa podkarpackiego*, PK, Kraków 2007.
- Tołłoczko Z., *Wybrane problemy współczesnej estetyki architektonicznej*, PK, Kraków 1995.
- Tołwiński T., *Typowe układy miast*, Warszawa 1974.